

POHJOIS-POHJANMAAN SUHDANTEET

Suhdannotiedot joulukuulle 2019 saakka

*- mukana Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston
katsaus toimialojen näkymiin*

- uutena klustereiden kehityksen ennakointi

POHJOIS-POHJANMAA
Council of Oulu Region

Taitto: Ari Näpänkangas
Etukannen kuvat: Veijo Kiuru, Oulujoki

Tulevaisuus on usvan peitossa

Tällä hetkellä elämme poikkeuksellista aikaa, joka muuttaa näkemyksiämme tulevaisuudesta voimakkaasti. Haasteena on, että emme tiedä missä kohtaa muutosten aikajanaa olemme. Hämmentävässä tilanteessa ennakoiminen on hyvin vaikeaa, ennustaminenkaan ei ole helppoa ja siinäkin todennäköisesti epäonnistutaan.

Jotain tapahtuneita muutoksia jo kuitenkin tiedämme. Digiloikka, jonka tuloa on pitkään ennakoitu, tapahtuu parhaillaan. Kaikki ei tietystikään muutu, on mahdollista, että jotkut vanhat rakenteet sementoituvat entistä voimakkaammin. Erityisesti julkisen sektorin, kansalaisten ja yritysten välisten suhteiden on arveltu muuttuvan voimakkaasti.

Tässä suhdannejulkaisussa tilastokeskuksen klustereiden suhdanneaineisto ulottuu vuoden 2019 lopulle, jolloin koronaviruksen aiheuttama kriisi ei ollut vielä tiedossa. Klusterikuvissa nähdään, että useimpien klustereiden kasvu oli vielä kohtuullisen hyvää ja se jatkui vielä alkuvuoden ajan. Maaliskuusta eteenpäin tilanne on ollut epävarmempaa.

Olemme kuitenkin epäonnistumisen uhallakin tehneet arvioita klustereiden kehityksestä vuodelle 2020. Niiden pohjana on käytetty suhdanneaineistojen trendikehitystä, johon on pyritty arvioimaan koronan vaikutukset ko. toimialalle ja klusteriin. Nämä ennusteet ovat sivujen alaosassa harmaalla pohjalla ja niihin kannattaa suhtautua ennusteina.

Myös tässä suhdannejulkaisussa on mukana TE-toimiston asiantuntijanäkemyks toimialojen työvoima- ja osaamistarpeista. Tekstin on kirjoittanut Jouni Korhonen.

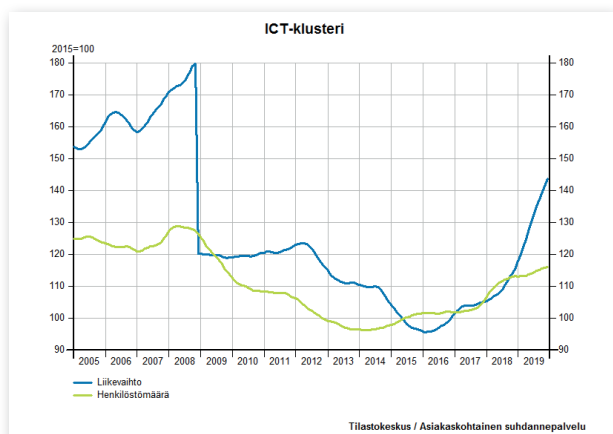
Mikko Väisänen
Tutkimus- ja kehittämisspällikkö
Pohjois-Pohjanmaan liitto

ICT-klusteri

ICT-klusterin **liikevaihto** kasvoi vuonna 2018 yhteensä 1,9 prosenttia vuodentakaisesta. Vuoden alkupuoliskolla liikevaihto väheni 2,2 prosenttia ja jälkimmäisellä vuosipuoliskolla kasvoi 5,9 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. ICT-klusterin liikevaihdon kehitys oli vahvaa vuoden 2019 aikana. Vuoden tammi-kesäkuussa 2019 toimialan liikevaihto kasvoi 16,8 prosenttia ja heinä-joulukuussa 32 prosenttia vuotta aiemmasta. Koko vuonna 2019 toimialan liikevaihto kasvoi yhteensä 24,8 prosenttia vuotta aiemmasta.

Signaali: Nokia menetti jättimäisen 5G-sopimuksen Kiinassa

ICT-klusterin **henkilöstömäärä** kasvoi yhteensä 9,2 prosenttia vuonna 2018. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla henkilöstömäärä kasvoi 7,7 prosenttia ja toisella 10,8 prosenttia. Vuonna 2019 henkilöstömäärän kehitys jatkoi kasvuaan, mutta se ei niin voimakasta kuin vuonna 2018. Koko vuonna 2019

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimiston katsaus toimialojen näkyymiin

Työmarkkinoilla tapahtuu uudistuminen

Työmarkkinoilla työntekemisen muotoihin tulee muutoksia. Toiminimellä tapahtuva oman osaamisen myynti nousee entistä isompaan rooliin kuten esimerkiksi Ruotsissa on jo tapahtunut palkkatyösuhteiden rinnalla. Työ muuttuu projektiluonteiseksi tai kausityö -tyyppiseksi -työtä tullaan ostamaan entistä enemmän.

Tutkimus on kansainvälistä toimintaa. Tutkijat, opettajat ja muut asiantuntijat tarvitsevat kansainvälisiä yhteyksiä entistä enemmän moneen yhteiseen ongelmanratkaisuun eri toimialoilla. Edelleen tarvitaan liikkumista ja kohtaamisia, vaikkakin etättyö työntekemisen muotona kasvaa.

Yrittäjämuotoinen työllistyminen edellyttää liiketoimintaosaamisen kokonaisuuksien hallintaa. Pohjois-Pohjanmaan alueen työmarkkinoiden käytettävissä on suomalaisen tutkinnon suorittaneita ulkomaisen taustan omaavia, jotka tuntevat lähtömaansa kulttuuri-, kieli- ja työmarkkinat.

Tulevassa työmarkkinatilanteessa heidän osaamisen hyödyntäminen esimerkiksi yritysten liiketoimintojen kehittämisessä, kansainvälisen markkinoinnin edistämi-

ICT-klusterin tulevaisuuden näkymät

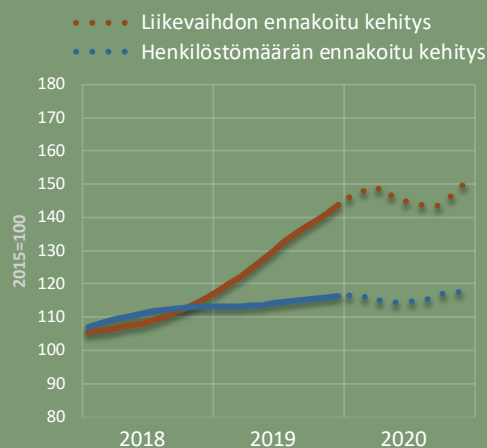
- ICT-klusterin liikevaihto ja henkilöstömäärä tulevat kasvamaan – liikevaihto nopeammin
- Käytetyn datan määrän kasvaa kymmeniä prosentteja vuosittain - syynä kehittyneemmät sovellukset kuten lisätty todellisuus, IOT ja pelit
- Tietoturvan tarve kasvaa merkittävästi, mutta myös yksilöön kohdistuvat kontrollimenetelmät kehittyvät
- Haasteeksi tulee tietoliikennekapasiteetin riittävyyden lisäksi energian kulutuksen voimakas kasvu

Koronan aiheuttama digiloikka

- 5G/6G aloittaa täysin uuden vaiheen verkkojen sekä sovellusten tutkimuksen, kehittämisen ja käyttöönoton osalta
- Sovellusten evoluutio: uusien vielä kokemattomien sovellusten määrä tulee kasvamaan, vähemmän käytetyt sovelluksen poistuvat
- Paikkariippumaton työskentely ei ole poikkeus vaan tulee osaksi arkea - toimialat joissa digitaalisten uusien työkalujen ja palveluiden käyttö ollut vähäistä tulevat nyt hyödyntämään niitä

- Keskeinen kysymys tulee olemaan isojen alustayritysten rooli, tuleeko niiden valta jatkumaan ja lisääntymään vai pyritäänkö kasvua jakamaan
- Todennäköisesti julkinen sektori/hallitukset tulevat tekemään kiinteää yhteistyötä alustajättien kanssa

ICT-klusterin kehitys

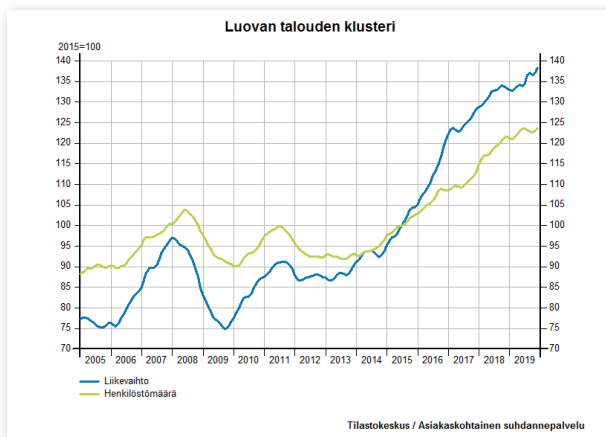

kasvua kertyi 2,3 prosenttia vuoteen 2018 verrattuna. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla tammi-kesäkuussa 2019 henkilöstömäärä kasvoi 2,3 prosenttia ja heinä-joulukuussa 2,2 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaaviin ajanjaksoihin.

Luovan talouden klusteri

Luovan talouden klusterin **liikevaihto** kasvoi vuonna 2018 yhteensä 5,7 prosenttia Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa. Vuoden alkupuoliskolla liikevaihto kasvoi 5,6 prosenttia ja vuoden jälkimmäisellä vuosipuoliskolla 5,7 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaaviin ajanjaksoihin. Kasvu ei ollut yhtä voimakasta vuoden 2019 aikana. Toimialan liikevaihto kasvoi vuoden 2019 tammi-kesäkuussa 1,5 prosenttia ja heinä-joulukuussa 3,0 prosenttia verrattuna edellisen vuoden

Signaali: Suurimpien festivaalien aluetaloudelliset vaikutukset PP:lla 20,8 milj. eur

sessä tullevat olemaan entistä keskeisemmässä roolissa. Oman yritystoiminnan aloittamisrohkeutta ja buustamisen tarvetta voi myös ilmaista.

Yritykset ovat uudessa tilanteessa; tarvitaan yrityskoh- taista sparrausta olemassa olevan yritystoiminnan kehittä- miseen ja tarvitaan työntekijöitä uusiin tehtäviin. Eten- kin yksin- ja pienyritykset tarvitsevat osaajia, jotka voivat toimia niin uusien työntekijöiden perehdyttäjinä kuin myös työnopastajina. Tämän lisäksi yritystoiminnan ke- hittäminen ja uuteen tilanteeseen sopeutuminen synnyttävät tarpeita yrittäjän sparraamiselle eri näkökulmista.

Uusi työmarkkinatilanne mahdollistaa toimialakohtai- sen ”maineen kirkastamisen” laajemmassa mittakaavas- sa. Teollisuuden aloilla, maa- ja metsätaloudessa - vain muutamia aloja mainitakseni - tietotekniset valmiudet yhdessä asiakaspalvelutaitojen kanssa ovat keskeisiä avu- ja, joita työmarkkinoilla tarvitaan.

Suomalainen ruokatuotanto mukaan lukien kansallisen huoltovarmuuden turvaaminen tulevat tukeutumaan puhtaisiin raaka-aineisiin, kotimaisuuteen ja pieneen hiilijalanjälkeen työllistävän vaikutuksen lisäksi.

Luovan talouden tulevaisuuden näkymät

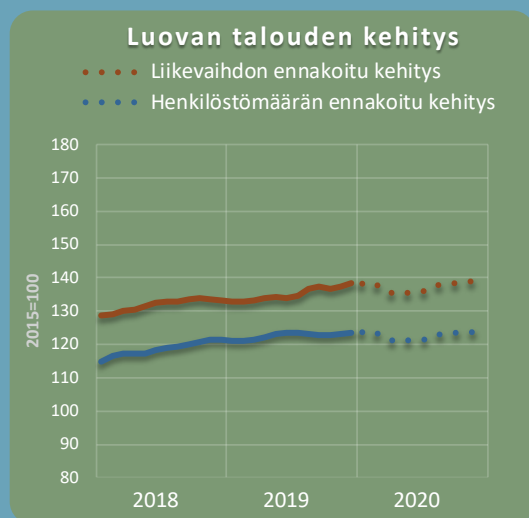
- Luovat alat jatkavat kasvuaan - toimialan sisällä tilanne on hyvin eriytynyt, suurin kasvu monistettavista palveluista
- Luova osaaminen, taide, taidelähtöiset menetelmät, soveltava taide integroituu vahvemmin osaksi muita toimialoja, työntekeksen tapoja esimerkiksi terveysala
- Eri alojen ja toimintojen kiihtyvä automatisoituminen korostaa ihmislähtöisyyden tarvetta -> kulttuuri ja luova ala tarjoaa tätä
- Digitaalisuus erittäin keskeinen mm tuotanto- ja jakelutapoihin positiivisesti vaikuttavana, mutta toisaalta myös negatiivisesti ansaintaan (tekijänoikeudet)
- Isojen yritysten jättämiin aukkoihin syntyy paljon uutta liiketoimintaa. Ongelma on freelancereiden ja kevytyrittäjien sosiaaliturva ja sen uudistaminen

Koronan vaikutukset dramaattiset kulttuuri- ja taidealoille

- Kaikki tapahtumat, näytellyt jne peruttu, kaikki kulttuuri- ja taidelaitokset suljettu
- Esittävien taiteilijoiden tulot ja taidelaitosten

pääsymaksutulot nolla

- Luovan alan, luovan osaamisen merkitys, ymmärrys ja arvostus kasvaa
- Kulttuuri- ja taidealojen osuus luovien alojen klusterissa hyvin pieni

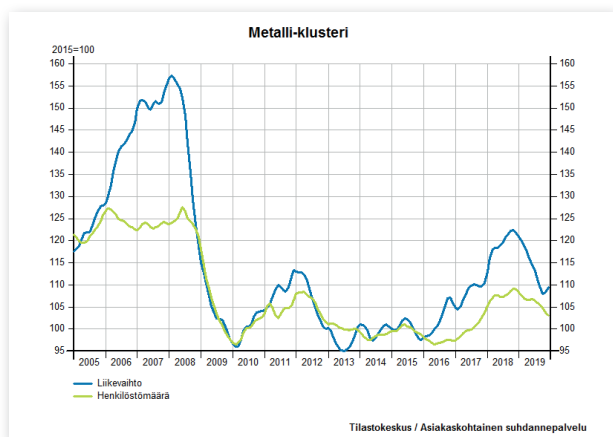

vastaaviin ajanjaksoihin. Koko vuonna 2019 toimialan liikevaihto kasvoi yhteensä 2,3 prosenttia vuotta aiemmasta.

Luovan talouden klusterin **henkilöstömäärä** kasvoi 8,2 prosenttia vuonna 2018. Vuoden 2018 ensimmäisellä vuosipuoliskolla henkilöstömäärä lisääntyi 7,7 prosenttia ja toisella 8,7 prosenttia vuodentakaisesta. Toimialan henkilöstömäärän kehitys jatkoi kasvuaan vuoden 2019 aikana. Tammi-kesäkuussa kasvua kertyi 4,3 prosenttia ja heinä-joulukuussa 1,5 prosenttia. Koko vuonna 2019 henkilöstömäärä kasvoi yhteensä 2,9 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna.

Metalliklusteri (sisältää SSABn)

Metalliklusterin **liikevaihto** kasvoi yhteensä 11,7 prosenttia vuonna 2018 Pohjois-Pohjanmaalla. Kasvua kertyi vuoden ensimmäisellä ja jälkimmäisellä vuosipuoliskolla 11,7 pro-

Luovat alat

ICT-klusterille tyypillistä on nopea tekninen kehittyminen. Muutaman kuukauden hiljaiselo markkinoilla voi olla ratkaiseva yrityksen toimintaedellytysten kannalta. ICT-ala on kuitenkin poikennut monista muista aloista hakemalla koko ajan erilaisiin tehtäviin osaajia Pohjois-Pohjanmaalla. Tosin toimialan osaajien työttömyys on jonkin verran kasvanut pandemian aikana.

Suomalaisen teknologian kannalta keskeisimpiä markkina-alueita löytyy Euroopasta. ICT-ala on vahvistunut kaikissa Euroopan maissa ja kilpailua on tullut manteeen ulkopuolelta. Peliala on vahvaa Hollannissa ja Ruotsissa, terveysteknologiaosaaminen Saksassa, Ruotsissa, Tanskassa, Hollannissa ja Norjassa.

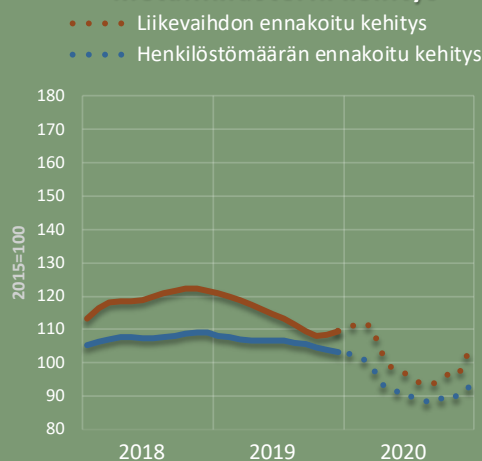
Peliteollisuuden alan yritykset alueella ovat usein pieniä ja jopa harrastepohjaisesti toimivia, verkostomuotoisesti organisoituneita yritystoimintoja, mitkä tarvitsevat yritystoiminnan vahvistamista ja edelleen kehittämistä. Yritykset keskittyvät kokonaan voimakkaasti kilpailuille globaaleille vientimarkkinoille. Oulun vahvuus on skaalautuvan liiketoiminnan mahdollisuuksissa muun muassa pelialalla, musiikissa ja viestinnän sektoreilla.

Luovien alojen yrityksiin rekrytoitavat henkilöt haetaan mm. pitkän pelialantaustan omaavista, B2C-markkinoinnin ammattilaisista tai eri ammattilaisverkostoista. Osaavien graafikoiden löytäminen on ongelmallista.

Metalliklusterin tulevaisuuden näkymät

- ☑ Suurten rakennushankkeiden aloitusten lykkääminen niin maailmanlaajuisesti kuin meillä kotimaassa vaikuttaa myös meillä metalliklusterin kehitykseen erityisesti toisella kvartaalilla
- ☑ Kotimainen rakentaminen on jatkunut melko vahvana koronasta huolimatta
- ☑ SSAB lomauttaa henkilöstönsä Suomessa keskimäärin kolmeksi viikoksi huhti-kesäkuun aikana - lisäksi Raahen toinen masuuni suljetaan väliaikaisesti huhtikuussa
- ☑ Kone- ja metallituoteteollisuudessa sovittuja urakoita riittää keskimäärin kuukaudeksi pariiksi eteenpäin
- ☑ Mikäli poikkeutilanne jatkuu pidempään ja kysyntä edelleen heikkenee tai heikko kysyntä pitkittyy, on vaarana, että loppuvuoden orastavaa kasvua ei nähdä

Metalliklusterin kehitys

senttia verrattuna edellisen vuoden vastaaviin ajanjaksoihin. Toimialan kehitys kääntyi laskuun vuoden 2019 aikana. Vuoden 2019 tammi-kesäkuussa toimialan liikevaihdon kehitys pysyi samalla tasolla (0,0 %) kuin edellisenä vuonna. Jälkimmäisellä vuoden 2019 vuosipuoliskolla toimialan liikevaihto supistui 10,6 prosenttia vuotta aiemmasta. Toimialan liikevaihto väheni yhteensä 5,2 prosenttia vuonna 2019 edelliseen vuoteen verrattuna.

Signaali: EU nostaa tullimuurit ruostumattomalle teräkselle – liki 20 prosenttia myyntiarvosta

Metalliklusterin **henkilöstömäärä** kasvoi 8,3 prosentilla vuonna 2018. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla henkilöstömäärä kasvoi 9,4 prosenttia ja jälkimmäisellä vuosipuoliskolla 7,4 prosenttia vuotta aiempaan verrattuna. Toimialan henkilöstömäärä kehitys kääntyi laskuun vuonna 2019. Vuoden 2019 tammi-kesäkuussa henkilöstömäärä väheni 0,7 prosenttia ja heinä-joulukuussa 3,4 prosenttia vuotta aiemmasta. Vuoden 2019 aikana henkilöstömäärä väheni yhteensä 2,1 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen.

Signaali: SSAB:n Raahen tehtaan uusi teräslaji tekee laivoista kevyempiä

Puuklusteri

Puu- ja huonekaluteollisuuden klusterin **liikevaihto** kasvoi yhteensä 8,0 prosenttia vuonna 2018. Vuoden alkupuolella tammi-kesäkuussa toimialan liikevaihto kasvoi 9,4 prosenttia ja heinä-joulukuussa 6,6 prosenttia vuotta aiemmasta. Toimialan liikevaihdon kehitys kääntyi laskuun vuoden 2019 aikana. Vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla toimi-

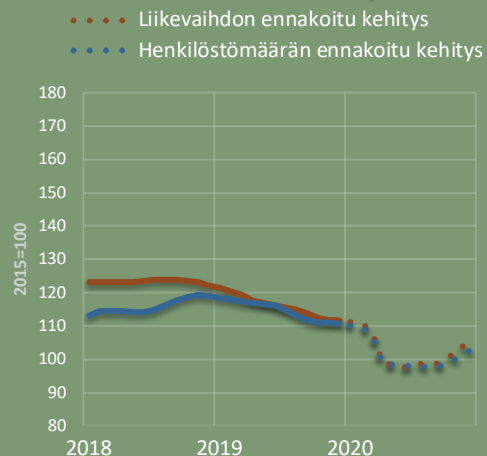
ICT-toimialalle on entistä enemmän tunnusomaista uudet projektinomaiset työtekemisen muodot sekä verkottunut toiminta globaalisti.

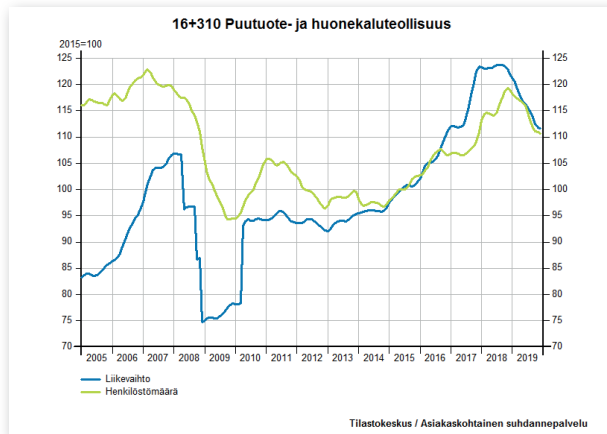
TV-formaatit ovat tätä päivää, joilla on kasvava merkitys vapaa-ajan vieton lisäksi hyvinvointialaan, remontointiin ja myös toimialatuntemukseen liittyen, kuten esimerkiksi poliisin ja tullin työtehtävät, maaseutualojen ammatit, keittiöammattilaisten ammatit jne. Oulun seudulla on alkanut lupaavasti elokuvatuotantoon liittyvä liiketoiminta, mikä saanee uusia muotoja työmarkkinoiden alkaessa toimia.

Puuklusterin tulevaisuuden näkymät

- ☑ Mekaanisen metsäteollisuuden tilanne vaikeampi - sahatavaran ja vanerin vienti sekä tuotanto vähenevät voimakkaasti
- ☑ Sahatavaran huhti-kesäkuun vientinäkymät Eurooppaan ovat heikot, koska rakentaminen on monessa maassa lähes seisahtanut - tilanteen odotetaan paranevan loppuvuotta kohti
- ☑ Puutalojen valmistus ja keittiökalusteiden valmistus molemmat piristyneet viime vuosina - nyt odotettavissa takapakkia, kotimaan kysynnän kehitysnäkymät epäselvät
- ☑ Vaikka rakentaminen on hidastunut Suomessakin, kotitalouden korjausrakentaminen pehmentää alan kokemaa pudotusta

Puuklusterin kehitys

alan liikevaihto kasvoi 1,9 prosenttia. Kehitys kääntyi laskuun vuoden 2019 loppupuolella. Heinä-joulukuussa 2019 Puu- ja huonekaluteollisuus klusterin liikevaihto väheni 10,9 prosenttia vuotta aiempaan verrattuna. Koko vuonna 2019 toimialan liikevaihto väheni 4,7 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen.

Signaali: Metsäsektori selviää koronaviruksesta monia aloja paremmin – sahateollisuus ja pienyritykset kärsivät eniten

Puuklusterin **henkilöstömäärä** lisäntyi 8,6 prosenttia vuonna 2018. Toisella neljänneksellä henkilöstömäärä kasvoi niukat 0,2 prosenttia. Vuoden 2018 tammi-kesäkuussa toimialan henkilöstömäärä kasvoi 8,4 prosenttia ja heinä-joulukuussa 8,9 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaaviin ajanjaksoihin. Vuoden 2019 ensimmäisellä vuosipuoliskolla toimialan henkilöstömäärä kasvoi 2,8 prosenttia vuotta aiempaan verrattuna. Vuoden loppupuolella henkilöstömäärän kehitys kääntyi laskuun. Heinä-joulukuussa henkilöstömäärä väheni 6,1 prosenttia verrattuna vuotta aiempaan. Vuoden 2019 aikana toimialan henkilöstömäärä väheni yhteensä 1,6 prosenttia vuotta aiempaan verrattuna.

Rakentaminen

Rakentamisen toimialan **liikevaihto** jatkoi kasvuaan Pohjois-Pohjanmaalla vuonna 2018. Vuoden 2018 ensimmäisellä vuosipuoliskolla kasvua kertyi yhteensä 15,0 prosenttia ja jälkimmäisellä vuosipuoliskolla 10,6 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Vuoden 2018 aikana kasvua kertyi yhteensä 12,5 prosenttia. Toimialan liikevaihdon kehitys jatkui noususuuntaisena vuonna 2019. Tammi-kesäkuussa 2019 liikevaihto kasvoi 6,0 prosenttia ja heinä-joulukuussa 5,6 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaaviin ajanjaksoihin. Koko vuonna 2019 toimialan liikevaihto kasvoi yhteensä 5,7 prosenttia vuotta aiemmasta.

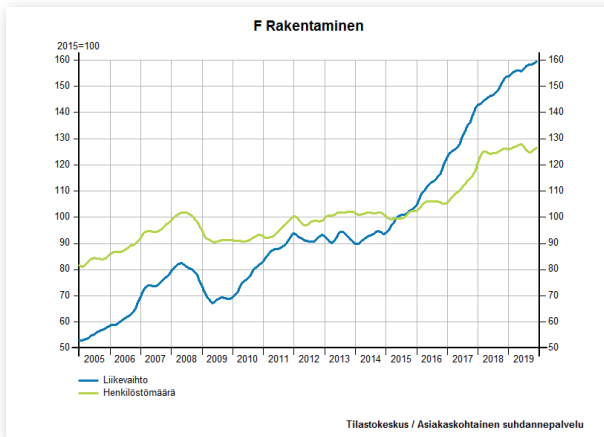
Rakentamisen toimialan **henkilöstömäärä** jatkoi kasvuaan vuonna 2018 Pohjois-Pohjanmaalla. Koko vuonna 2018 henkilöstömäärä kasvoi yhteensä 10,7 prosenttia vuodentakaisesta. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla kasvua oli 11,9

Puutoimiala

Rakentamisen toimialan ammatteihin haetaan jatkuvasti, osin kausiluonteisesti, uusia työntekijöitä. Puurakentamisen buumi jatkaa kasvuaan, millä on vaikutukset muun muassa syntyvään pienempään hiilijalanjälkeen ja sanottuihin puutalossa asumisen terveysvaikutuksiin. Myös lainsäädännön muutokset esimerkiksi puukerrostalojen rakentamismääräyksiin ovat tarkentuneet. Puurakentamisen osaaminen korostuu. Toimialalla tapahtuu uusien rakennusmateriaalien kehittämistä.

Puutavaran jatkojalostus lähtee notkahduksen jälkeen kasvuun; kysyntä kasvaa globaalien markkinoiden avautumisen myötä rakentamisessa tapahtuneen patoutuman purkautuessa.

Puu- ja rakentamisen toimialoilla tapahtuu myös muutoksia työn teettämisen muodoissa. Toimialoilla tarvitaan yrittäjyysvalmiuksien kasvattamista yrittäjyyspohjaiselle toiminnalle ja liiketoimintaosaamiselle.

prosenttia ja toisella 9,6 prosenttia vuotta aiempaan verrattuna. Rakentamisen henkilöstömäärä kehitys pysytteli hitusen kasvun puolella vuonna 2019. Koko vuonna 2019 henkilöstömäärä kasvoi yhteensä 0,4 prosenttia vuotta aiemmasta. Vuoden 2019 tammi-kesäkuussa henkilöstömäärä kasvoi 1,7 prosenttia. Heinä-joulukuussa henkilöstömäärä väheni 0,7 prosenttia vuotta aiemmasta.

Signaali: Imatran kaupunki sai tarpeekseen koulujen huonosta sisäilmasta – 1 400 lasta pääsee kohta Suomen suurimpaan puukouluun

Signaali: Postkorona-ajan asuminen

Matkailuklusteri (laaja)

Pohjois-Pohjanmaan laaja matkailuklusterin **liikevaihto** kasvoi 6,5 prosenttia vuonna 2018. Vuoden 2018 ensimmäisellä vuosipuoliskolla liikevaihto kasvoi 5,4 prosenttia

Matkailuala

Matkailun toimialalla on vahvasti osaajatarjontaa nopean toimialan pysähtymisen jälkeen. Matkailualan globaalin kasvun mahdollistavat suomalainen turvallisuus, puhtaus ja luonnon mukaisuus. Toimiala tarvitsee eri kansainvälisten kulttuurien ja kielitaitojen osaajia. Myös kansainvälisen kaupan osaajat ovat ratkaisevassa asemassa yritysten liiketoiminnan kehittämisessä.

Pandemian laantumisen myötä myös suomalaisten kiinnostus luontomatkailuun ja mökkeilyyn kasvaa, mitkä lisäävät palvelujen kysyntää ja tuovat liiketoimintamahdollisuuksiin kasvua.

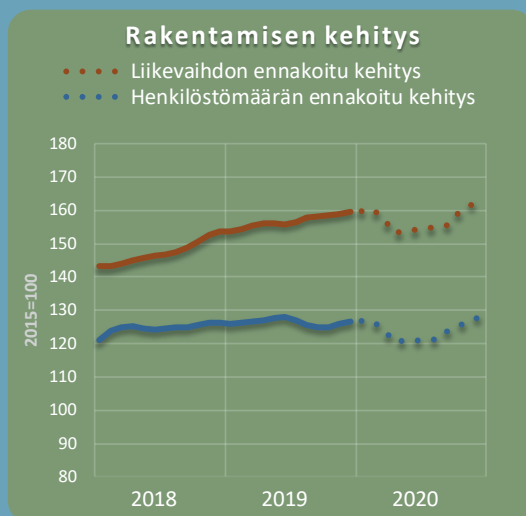
Rakentamisen tulevaisuuden näkymät

- Pohjois-Pohjanmaan suurimpia toimialoja sekä liikevaihdon että henkilöstömäärän suhteen ovat asuin- ja muiden rakennusten rakentamisen liittyvät toimialat eli hyvin suhdanneherkät alat - näiden kysyntä muodostuu pääosin kotimarkkinoilta
- Yleinen epävarmuus ja ennakkomarkkinoinnin hankaluudet voivat siirtää asuntotuotannon hankkeita
- Rakennushankkeet pääsääntöisesti käynnistyvät poikkeusaikanakin - suurimpia hankkeita sairaala Oulussa
- Tilanne on euroissa ja neliöissä mitattuna yllättävän hyvä tällä hetkellä - loppuvuosi epävarmempi

Keskipitkä- ja pitkä aikaväli

- Mahdolliset lykät hankkeet käynnistyvät
- Digitalisaation vaikutukset: etätöiden yleistymisen kautta toimistorakennusten tarve vähenee

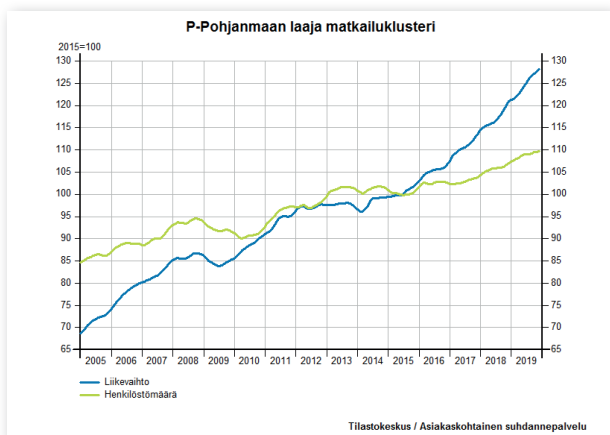
- Rautateiden rakentamiseen odotetaan lisäpanostusta lähivuosina - toimialan merkitys rakentamisen sisällä kasvaa

ja toisella 6,5 prosenttia. Vuonna 2019 matkailuklusterin kasvu jatkui samalla tasolla. Vuoden 2019 tammi-kesäkuussa liikevaihto kasvoi 5,9 prosenttia ja heinä-joulukuussa 6,5 prosenttia vuodentakaisesta. Vuoden 2019 aikana kasvua kertyi yhteensä 6,2 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna.

Signaali: Lufihansa supistaa laivastoaan kymmenillä koneilla – yhtiö ei usko, että lentomatkustaminen palaa normaaliksi vuosiin

Pohjois-Pohjanmaan laajan matkailuklusterin **henkilöstömäärä** kehitys oli kasvusuuntaista läpi vuoden 2018 ai-

kana. Toimialan henkilöstömäärä kasvoi vuositasolla tarkasteltaessa yhteensä 2,9 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Vuoden 2018 ensimmäisellä vuosipuoliskolla henkilöstömäärä kasvoi 3,1 prosenttia ja toisella kasvoi 2,8 prosenttia. Samansuuntainen kehitys jatkui vuonna 2019. Koko vuoden tasolla kasvua kertyi 2,9 prosenttia edelliseen

Matkailun tulevaisuuden näkymät

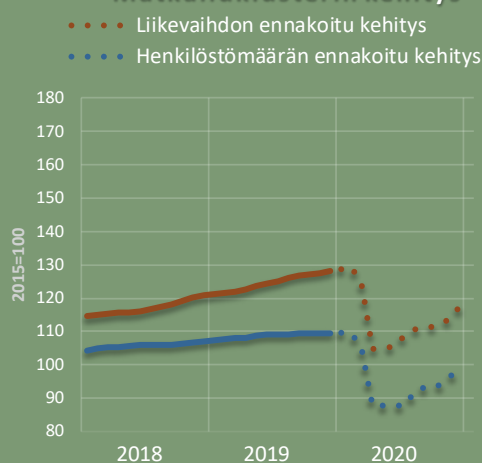
- ✓ Globaalisti kansainvälinen matkailu on pysähtynyt: lentoyhtiöt, erityisesti halpalentoyhtiöt, ja matkanjärjestäjät ovat vaikeuksissa
- ✓ Kansainvälisten matkailijoiden yöpymiset painottuvat Pohjois-Pohjanmaalla talvikuukausille
- ✓ Kansallisesti matkailu pysähtyi maaliskuussa pandemian vuoksi kuin seinään ja yöpymiset vähentyivät rajusti
- ✓ Kehityksen ennakoidaan Pohjois-Pohjanmaalla palautuvan kasvu-uralle viimeistään heinäkuussa
- ✓ Matkailuklusteri sisältää laajasti palvelutoimintaa, jonka kysynnästä suuri osa muodostuu muusta kuin matkailijoiden palveluiden käytöstä - esim. ravintolat

Kotimaan matkailun merkitys korostuu

- ✓ Suomessa matkailuelinkeinon arvioidaan elpävän nopeammin kuin globaalisti - palautuminen erityisen nopeaa Pohjois-Pohjanmaalla
- ✓ Kansainvälisen matkailun merkitys on Pohjois-Pohjanmaalla kesällä vähäistä ja suomalaiset suuntaavat lomalla kotimaahan ulkomaan sijaan > kotimaan ja (lähi)matkailu alkaa toipua ja kasvaa

- ✓ Elpymisen alkuvaiheessa esiintyy patoutunutta matkailukysyntää, kotimaan matkailun arvioidaan lisääntyvän alkuun, ja sitten alkaa kansainvälisen matkailun kasvu
- ✓ Digitaalisiin myyntikanaviin on nyt aika(a) panostaa

Matkailuklusterin kehitys

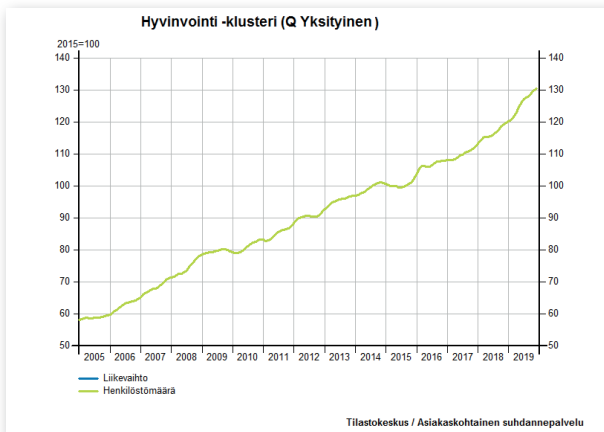

vuoteen verrattuna. Tammi-kesäkuussa 2019 henkilöstömäärä kasvoi 2,8 prosenttia ja heinä-joulukuussa 3,0 prosenttia.

Signaali: Ruka-Kuusamo investoi miljoonan maastopyöräilyn kehittämiseen

Hyvinvointiklusteri (yksityinen)

Hyvinvointiklusterin **henkilöstömäärä** kasvoi 6,2 prosenttia vuonna 2018. Vuoden 2018 tammi-kesäkuussa toimialan henkilöstömäärä kasvoi 5,8 prosenttia ja heinä-joulukuussa 6,6 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Vuonna 2019 kasvu oli voimakkaampaa. Koko vuonna henkilöstömäärä kasvoi 8,0 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Ensimmäisellä vuosipuoliskolla henkilöstömäärä kasvoi 6,6 prosenttia ja jälkimmäisellä vuosipuoliskolla 9,4 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaaviin ajanjaksoihin.

Hyvinvointiklusteri

SOTE-alan palvelutarjonta korostuu terveys- ja hyvinvointipalveluiden kysynnän kasvaessa. Väestön ikääntyminen, pandemia -tyyppiset terveysuhat, terveellisten elämäntapojen tiedostamisen vaikutukset ja henkilökohtaisen terveysohjaamisen tarpeen kasvu lisää yrityksille liiketoimintamahdollisuuksia.

Hyvinvointiklusterin tulevaisuuden näkymät

- Isoilla lääkärikeskuksilla väliaikainen romahdus (YT-neuvotteluja)
- Pienet yritykset osin kriisiytyneet: mm. fysioterapia, psykoterapia (Kelan tukitilanne), hierojat, PT, varhaiskasvatusala jne.
- Pienillä toiminimillä ei vahvaa tasetta > lomautuksia ja konkurssseja on odotettavissa
- Tukien saatavuus ja yrittäjien henkinen jaksaminen kriittistä
- Klusteri sisältää noin 700 pien- ja mikroyritystä

Koronan jälkeen

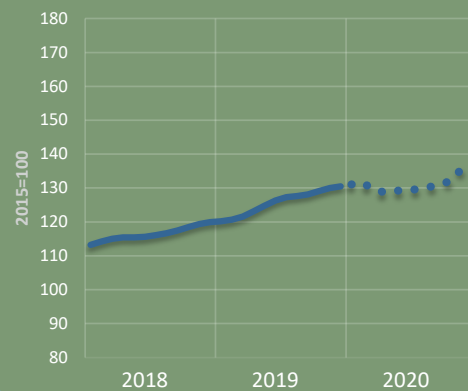
- Ennakoivan kriisitietoisuuden ja -valmiuden rooli kasvaa > julkisen merkitys ja arvostus kasvaa
- Hyvinvointi-klusterin henkilöstömäärä tulee kasvamaan korona-notkahduksen jälkeen
- Perheiden ongelmat, yrittäjäperheet, mielenterveys- ja päihde > rajoitusten poistuttua patoutunut kysyntä ruuhkauttaa järjestelmää
- Digiloikka: työn tekemisen tavat muuttuvat, uudet

menetmät pysyviksi > käyntimäärät eivät vähene vaan muuttavat luonnettaan; palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden (alueellinen) tasa-arvo lisääntyy

- Hyvinvointiteknologia mahdollistaa ihmisläheisen hoitotyön - voidaan keskittyä hoivaan, terveyden seuranta teknologian avulla

Hyvinvointiklusterin kehitys

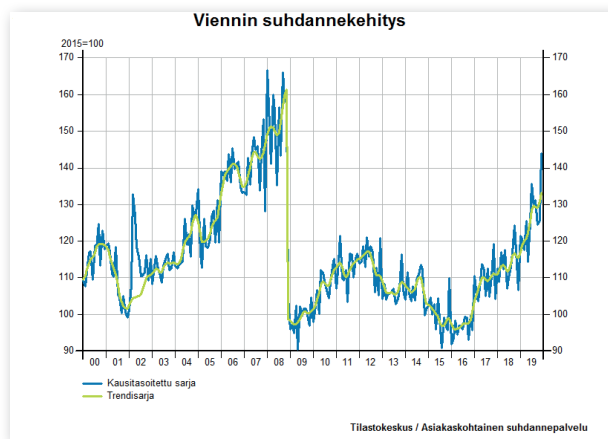
● ● ● ● Henkilöstömäärän ennakoitu kehitys

Vienti (A-X)

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan kaikkien toimialojen **vientiliikevaihto** jatkoi kasvuaan vuonna 2018. Vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla kasvua oli 3,3 prosenttia ja jälkimmäisellä vuosipuoliskolla 4,9 prosenttia vuotta aiempaan verrattuna. Kaikkien toimialojen vientiliikevaihdon kehitys jatkui vahvana vuonna 2019. Vuoden 2019 tammi-kesäkuussa vientiliikevaihto kasvoi 7,1 prosenttia ja heinä-joulukuussa 16,2 prosenttia verrattuna edellisen vuoden vastaaviin ajanjaksoihin. Vuoden 2019 aikana vientiliikevaihto kasvoi yhteensä 11,8 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen.

Klustereiden rakennetiedot

	Henkilöstömäärä (2018)		Liikevaihto (2018)	
	Kokopäivätyöllisten määrä	Osuus koko maaasta, %	Miljoonaa euroa	Osuus koko maasta, %
Metalliklusteri (sisältää SSABn)	6 673	6,1	1 692	4,0
Puuklusteri	3 351	13,7	1 010	13,0
ICT-klusteri	10 865	7,8	3 201	7,3
Luovan talouden klusteri	7 315	6,6	1 134	5,5
Matkailuklusteri (laaja)	7 173	5,3	717	3,7
Hyvinvointi -klusteri (yksityinen sektori)	7 061	8,8		
Rakentaminen	13 905	8,0	3 222	8,6
Vienti (kaikki toimialat)			5 136	

Suhdanneseuranta kertoo klustereiden tilanteen lyhyellä viiveellä

Kaksi kertaa vuodessa ilmestyvän Pohjois-Pohjanmaan suhdanneaineiston tarkoituksena on antaa maakunnan tilannekuva klustereiden liikevaihdon ja henkilöstömäärän kehityksen kautta. Klusteritiedot kuvaavat yksityisen sektorin toimipaikkojen kehitystä. Eri maakuntien tietojen vertailu ei kaikissa tapauksissa ole mahdollista, koska klustereihin on määritelty eri toimialoja alueiden profiilien mukaan.

Trendisarja kuvaa kehityksen suuntaa pidemmällä aikavälillä. Trendin loppupään tulkinnassa on hyvä noudattaa tarkintaa, sillä trendikuvaajan loppuosa muuttuu usein tulevien kuukausitietojen päivittämisen jälkeen. Trendin rinnalla kannattaa tutkia myös alkuperäisen indeksin käyttäytymistä. Trendikuvaaja soveltuu hyvin myös eri toimialojen sekä alueiden väliseen vertailuun.

Muutosprosentit on laskettu alkuperäisestä indeksisarjasta ja ne vertaavat tarkasteltavan ajanjakson kehitystä aina edellisen vuoden vastaavaan ajanjaksoon. Neljännes-, puolivuosi- ja vuosimuutosprosentit lasketaan vertaamalla alkuperäisen indeksisarjan halutun ajanjakson indeksipistelukujen summaa edellisen vuoden vastaavaan summaan.

Liikevaihto lasketaan ilman arvonlisäveroa. Kuvattava liikevaihto voi sisältää joitakin tuloslaskelman liikevaihtoon kuulumattomia eriä, kuten käyttöomaisuuserien myyntejä, muita tuottoja, satunnaisia eriä, käänteisesti verovelvollisia ostoja, tuotteiden omaa käyttöä ja agentuurien myyntiä. Poikkeukselliset erät poistetaan laskennasta.

Henkilöstömäärä-indikaattorilla tarkoitetaan yritysten kokopäivätyöllisten määrää kalenterikuukauden aikana. Kaksi puolipäiväistä työntekijää vastaa yhtä kokopäivätyöllistä. Henkilöstömääräindikaattori tuotetaan yritysrekisterin kahden vuoden takaisesta henkilöstömäärätiedosta sekä ansiotason muutoksesta puhdistetun palkkasummakehityksen perusteella. Yrittäjien henkilöstömäärä estimoidaan liikevaihdon kehityksen perusteella. Yrityksille, joilta ei ole kahden vuoden takaista henkilöstötietoa, lasketaan henkilöstömäärä jakamalla yrityksen palkkasumma toimialan keskipalkalla.

Vientitiedot ovat osa liikevaihtoa. Vienti koostuu verottomasta liikevaihdosta, EU:n sisäisestä viennistä ja EU-alueen ulkopuolisesta viennistä. Vienti jakautuu alueelle yrityksen maakunnassa sijaitsevan toimipaikan liikevaihdon osuuden perusteella. Viennin liikevaihdossa korostuu pääkonttorin sijaintipaikan merkitys, koska pääkonttorin liikevaihto on yleensä korkeampi.

Rakennetiedot käsittävät suhdanneseurantaan kuuluvien klustereihin sisältyvien yritysten ja toimipaikkojen lukumäärät, liikevaihdon tai viennin vuositason absoluuttisen luvun euroina tai vuositason yhteenlasketun henkilöstömäärän. Rakennetiedot tuotetaan uusimmalta Tilastokeskuksen yritys- ja julkisyhteisörekisterin vuositilaston julkaisuvuodelta. Myös henkilöstömäärätietojen sekä euromääräisten liikevaihtotietojen lähteenä käytetään yritysrekisteriä. Viennin vuositiedot muodostetaan verohallinnon kausiveroaineistosta, koska yritysrekisteri ei sisällä toimipaikoittaista tietoa viennin määrästä.

Klustereiden tulevaisuuden näkymät on muodostettu Pohjois-Pohjanmaan liiton asiantuntijoiden johdolla yhteistyötahoja kuullen viikkojen 14-17 aikana.

Lähteet

Suhdannejulkaisun tietolähteenä *klustereiden* osalta on Tilastokeskuksen asiakaskohtainen suhdannepalvelu. Suhdannepalvelun kuukausitason indeksit mittaavat tarkasteltavan muuttujan muutosta suhteutettuna perusvuoden tasoon. Perusvuotena käytetään 2010 (2010=100). Tilaston lähdeaineistona on verohallinnon kausiveroaineisto (kokonaisaineisto), jonka lisäksi hyödynnetään Tilastokeskuksen omaa kuukausittaista suoraa tiedonkeruuta sekä vuositilastoja.

Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto seuraa toimialojen tilanteita ja kehittymistä hyödyntäen eri lähteitä. *Katsaus toimialojen näkymiin* -suhdannejulkaisun täydentävän osan tiedot perustuvat TE-toimiston asiakasrajapinnassa saatuihin tietoon työnantaja- ja työnhakija-asiakkaiden tarpeista ja näkymistä, yhteistyötahojen kontaktoinneista sekä barometri- ja tilastotietoon.

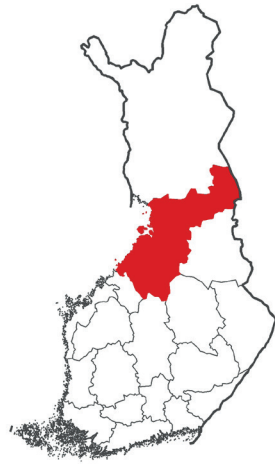
Signaalit

Julkaisuun on poimittu klusterin/toimialan tulevaisuutta luotaavia signaaleja Tutka-työkalusta. Pdf-julkaisussa signaalit toimivat hyperlinkkeinä lisätietosivulle. Tutka on verkkopohjainen työkalu, jonka avulla voi kerätä ja analysoida tulevaisuuksia ennakoivia signaaleja ja trendejä. Lisätietoa osoitteessa: http://www.pohjois-pohjanmaa.fi/maakunnan_suunnittelu_ja_kehittaminen/ennakointi/tutka

Lisätietoja julkaisusta

Mikko Väisänen, tutkimus- ja kehittämispäällikkö,
mikko.vaisanen@pohjois-pohjanmaa.fi, p. 050 3366 524

Jouni Korhonen, asiakkuuspäällikkö, Pohjois-Pohjanmaan TE-toimisto, p. 029 50 56627

POHJOIS-POHJANMAAN LIITTO
Sepänkatu 20, 90100 OULU
Puhelin +358 (0)40 685 4000
www.pohjois-pohjanmaa.fi